26. 8. 2019

ID: 109850

Jistota

Lhůta ke složení jistoty na náklady řízení incidenčního sporu určená ustanovením § 202 odst. 3 insolvenčního zákona je při platbě jistoty prováděné na základě bezhotovostního příkazu k úhradě prostřednictvím banky (poskytovatele platebních služeb) zachována, jen je-li stanovená částka (jistota) nejpozději posledního dne lhůty připsána na účet příslušného insolvenčního soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 162/2018-46, ze dne 30.5.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce STUDIO - D Opava s. r. o., se sídlem v H., zastoupeného Mgr. T.P., advokátem, se sídlem v O., proti žalovanému DMAMD s. r. o., se sídlem v O., o určení pravosti nevykonatelné pohledávky, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 45 ICm 643/2018, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka ELYAT s. r. o., se sídlem v O., vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 25 INS 10850/2017, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. srpna 2018, č. j. 45 ICm 643/2018, 16 VSOL 654/2018-24 (KSOS 25 INS 10850/2017), tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

[1] Usnesením ze dne 9. července 2018, č. j. 45 ICm 643/2018-15, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“):
1/ Odmítl žalobu, kterou se žalobce (STUDIO - D Opava s. r. o.) domáhal vůči žalovanému (DMAMD s. r. o.) určení, že pohledávka č. 1 ve výši 1.966.446,46 Kč, pohledávka č. 2 ve výši 1.616.150,87 Kč, pohledávka č. 3 ve výši 876.842,73 Kč, pohledávka č. 4 ve výši 1.817.928,88 Kč, pohledávka č. 5 ve výši 1.624.719,18 Kč a pohledávka č. 6 ve výši 1.092.698,98 Kč, uplatněné v insolvenčním řízení za dlužníkem (ELYAT s. r. o.), vedeném u insolvenčního soudu pod sp. zn. KSOS 25 INS 10850/2017, přihláškou P3, nejsou po právu (bod I. výroku).
2/ Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).
3/ Určil, že po právní moci usnesení se žalobci vrací složená jistota na náklady řízení ve výši 10.000 Kč (bod III. výroku).

[2] Insolvenční soud vyšel z toho, že:
1/ Žalobce (jako přihlášený věřitel) podal žalobu, kterou se domáhal předmětného určení vůči pohledávkám č. 1 až 6 v celkové výši 8.994.787,10 Kč přihlášeným do insolvenčního řízení (přihláškou P3), dne 8. února 2018.
2/ Usnesením ze dne 20. října 2017, č. j. KSOS 25 INS 10850/2017-A21, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek. Přezkumné jednání, na němž byly mimo jiné přezkoumány i žalobou popřené pohledávky, se konalo dne 13. února 2018.
3/ Ze záznamu o složení ze dne 2. března 2018 (č. l. 12) vyplývá, že žalobce složil jistotu ve výši 10.000 Kč na účet insolvenčního soudu dne 1. března 2018.

[3] Na tomto základě dospěl insolvenční soud – odkazuje na ustanovení § 160 odst. 3 a na ustanovení § 202 odst. 3 až 6 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – k následujícím závěrům:

[4] V souladu s ustanovením § 202 odst. 3 insolvenčního zákona byl žalobce povinen složit jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10.000 Kč do 15 dnů po skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce, tedy do 28. února 2018.

[5] Žalobce složil jistotu opožděně dne 1. března 2018, aniž v téže lhůtě doložil, že povinnost složit jistotu nemá (§ 202 odst. 6 insolvenčního zákona), nebo požádal o prominutí zmeškání lhůty [§ 58 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.), ve spojení s § 160 odst. 3 a § 83 insolvenčního zákona].

[6] Jak vyplývá z „rozsudku“ (správně jde o usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 24. července 2014, „sp. zn.“ (správně sen. zn.) 29 ICdo 26/2014 [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 8/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 8/2015“), které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu], k pozdní úhradě jistoty (která nejpozději posledního dne lhůty musí být připsána na účet soudu) se nepřihlíží. Včasný návrh na prominutí zmeškání lhůty žalobce též nepodal.

[7] K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 28. srpna 2018, č. j. 45 ICm 643/2018, 16 VSOL 654/2018-24 (KSOS 25 INS 10850/2017):
1/ Potvrdil usnesení insolvenčního soudu (první výrok).
2/ Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

[8] Odvolací soud – vycházeje rovněž z ustanovení § 202 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání usnesení insolvenčního soudu k závěru, že odvolání není důvodné.

[9] Odvolací soud se ztotožnil se závěrem insolvenčního soudu, že bylo na místě žalobu odmítnout v důsledku pozdní úhrady jistoty žalobcem. Zadání příkazu k úhradě bance (28. února 2018) nelze podřadit pod pojem podání ve smyslu ustanovení § 42 o. s. ř. Na banku nelze nahlížet jako na doručující orgán, její úloha spočívá pouze v transferu peněžních prostředků na účet soudu (v případě, že je na účtu plátce dostatečný zůstatek pro provedení platby). Aplikace ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. ve vztahu ke složení jistoty podle § 202 odst. 3 insolvenčního zákona je tedy vyloučena. Insolvenční soud proto nepochybil, opřel-li své závěry o R 8/2015, k pozdnímu složení jistoty nepřihlédl a žalobu odmítl.

[10] Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.).

[11] V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že nesprávně vyložil pojem „složení jistoty“. Lhůtu určenou v ustanovení § 202 odst. 3 insolvenčního zákona k úhradě jistoty na náklady řízení incidenčního sporu totiž odvolací soud (s odkazem na R 8/2015) na jedné straně vnímá jako lhůtu procesní, na druhé straně ji pro určení okamžiku složení jistoty definuje fakticky jako lhůtu hmotněprávní (když nejpozději poslední den lhůty musí být jistota připsána na účet soudu).

[12] Dovolatel dovozuje, že odvolací soud ve svých úvahách zjevně vyšel ze závěrů usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. listopadu 2016, sp. zn. 32 Cdo 3616/2016, v němž byla řešena obdobná procesní situace ve vztahu ke lhůtě pro zaplacení soudního poplatku.

[13] Postavil-li odvolací soud najisto, že lhůta pro složení jistoty dle § 202 odst. 3 insolvenčního zákona je lhůtou procesní, pak odtud ve smyslu závěrů usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3616/2016 a contrario plyne (dle dovolatele), že „na složení jistoty na náklady řízení se má aplikovat ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř.“. Jistota je tedy složena včas, je-li posledního dne lhůty zadán a bankou proveden bezhotovostní příkaz k úhradě; za předpokladu, že se tak skutečně stane (že je příkaz proveden), je datum připsání úhrady na účet soudu bezvýznamné.

[14] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává (ve vazbě na datum vydání dovoláním napadeného usnesení) z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[15] Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení, kdy je splněna povinnost složit jistotu dle ustanovení § 202 odst. 3 insolvenčního zákona, jde-li o platbu uskutečněnou (prostřednictvím banky) bezhotovostním převodem, jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

[16] Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

[17] Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

[18] Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, občanského soudního řádu a zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu:

§ 202 (insolvenčního zákona)

(…)
(3) Přihlášený věřitel, který popřel pohledávku, je povinen složit do 15 dnů po skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce u insolvenčního soudu jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10.000 Kč. Nebylo-li v době konání přezkumného jednání o popřené pohledávce ještě rozhodnuto o způsobu řešení úpadku, neskončí tato lhůta dříve než uplynutím 10 dnů od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.
(4) Insolvenční soud může uložit přihlášenému věřiteli, který popřel pohledávku, aby v incidenčním sporu složil i jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla věřiteli popřené pohledávky nedůvodným popřením pohledávky. Učiní tak jen na návrh věřitele popřené pohledávky, který doloží, že mu vznik takové škody nebo jiné újmy zjevně hrozí. Jestliže však podle dosavadních výsledků insolvenčního řízení lze očekávat, že popření pohledávky bude důvodné, insolvenční soud návrh věřitele popřené pohledávky na složení této jistoty zamítne. Přiměřeně se dále použijí ustanovení občanského soudního řádu o jistotě u předběžného opatření.
(5) Nebude-li jistota podle odstavců 3 a 4 složena, nebo nedoloží-li přihlášený věřitel insolvenčnímu soudu, že povinnost složit jistotu podle zákona nemá, insolvenční soud žalobu, kterou přihlášený věřitel uplatnil popření pohledávky, odmítne.
(6) Povinnost složit jistotu podle odstavců 3 a 4 nemá přihlášený věřitel, který ve lhůtě stanovené ke složení jistoty osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit a že je tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mu mohla vzniknout újma. Přihlášený věřitel dále nemá povinnost složit jistotu po dobu, po kterou jeho popření nemá vliv na zjištění popřené pohledávky.

§ 57 (o. s. ř.)

(…)
(3) Lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit.

§ 2 (daňového řádu)

(…)
(3) Daní se pro účely tohoto zákona rozumí
a/ peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek,
b/ peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona,
c/ peněžité plnění v rámci dělené správy.
(…)

§ 166 (daňového řádu)
Den platby

(1) Za den platby se považuje
a/ u platby, která byla prováděna poskytovatelem platebních služeb nebo provozovatelem poštovních služeb, den, kdy byla připsána na účet správce daně,
b/ u platby prováděné v hotovosti u správce daně den, kdy úřední osoba platbu převzala, nebo
c/ u platby prováděné bezhotovostním převodem, k němuž je dán platební příkaz prostřednictvím platební karty nebo obdobného platebního prostředku, den, kdy ten, kdo daň platí, předal platební příkaz správci daně.
(…)
V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení jak v době vzniku povinnosti zaplatit (složit) jistotu, tak v době vydání napadeného rozhodnutí.

[19] V R 8/2015 Nejvyšší soud uzavřel, že lhůta ke složení jistoty určená ustanovením § 202 odst. 3 insolvenčního zákona je procesní lhůtou zákonnou (je určena insolvenčním zákonem a její běh a délka nemůže být rozhodnutím insolvenčního soudu měněna). Tamtéž Nejvyšší soud ozřejmil, že následek zmeškání této lhůty, definovaný ustanovením § 202 odst. 6 insolvenčního zákona (odmítnutí žaloby) se prosadí (nastane) i tehdy, je-li jistota později složena, když k případnému pozdnímu složení jistoty se nepřihlíží (srov. opět R 8/2015).

[20] Účelem právní úpravy jistoty na náklady řízení incidenčního sporu dle § 202 odst. 3 insolvenčního zákona je zajistit finanční prostředky ke krytí nákladů incidenčního řízení ještě před věcným posouzením žaloby a zamezit účelovému popírání pohledávek (R 8/2015).

[21] V tomto ohledu má jistota dle § 202 insolvenčního zákona stejnou (preventivní) funkci a povahu jako soudní poplatek, přičemž při její správě se (stejně jako u soudního poplatku) postupuje (v souladu s ustanovením § 2 odst. 3 daňového řádu) podle ustanovení daňového řádu.

[22] K okamžiku úhrady (zaplacení) soudního poplatku v režimu bezhotovostního převodu (prostřednictvím banky) se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení velkého senátu svého občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. dubna 2019, sp. zn. 31 Cdo 3042/2018 (jež se zabývalo tím, zda je důvod odchýlit se od závěrů formulovaných v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3616/2016). V tomto rozhodnutí (jehož sjednocující potenciál je pro rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu zásadní a na něž v podrobnostech odkazuje) dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nesplnil-li poplatník řádně svou poplatkovou povinnost již při podání žaloby, odvolání nebo dovolání (§ 4 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů), a soud jej proto musel vyzvat k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě, kterou mu určil (§ 9 odst. 1, 2 zákona o soudních poplatcích), je lhůta zachována, jen je-li předepsaná částka, ať už v kolkových známkách, v hotovosti v pokladně, či na bankovním účtu, nejpozději poslední den lhůty v dispozici příslušného soudu.

[23] Použitelnost ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. velký senát Nejvyššího soudu tamtéž vyloučil

prostřednictvím úsudku (podpořeného i odkazem na právní teorii), že platba soudního poplatku není procesním úkonem, přičemž pro účely závěru o tom, kdy je soudní poplatek zaplacen, vyšel z příslušných ustanovení daňového řádu (odkazuje co do platby soudního poplatku bezhotovostním převodem na ustanovení § 166 odst. 1 písm. a/ daňového řádu).

[24] V situaci, kdy ani složení (úhradu) jistoty na náklady řízení incidenčního sporu dle § 202 odst. 3 insolvenčního zákona nelze definovat jako procesní úkon ve smyslu pojímaném právní teorií a kdy na otázku, k jakému okamžiku se úhrada (složení) takové jistoty pokládá za provedenou, jde-li o platbu uskutečněnou (prostřednictvím banky) bezhotovostním převodem, odpovídá příslušné ustanovení daňového řádu (§ 166 odst. 1 písm. a/ daňového řádu), nemá pro řešení předestřené právní otázky význam, že Nejvyšší soud v R 8/2015 definoval lhůtu dle § 202 odst. 3 insolvenčního zákona jako procesní lhůtu zákonnou [pro posouzení včasnosti složení jistoty dle ustanovení § 202 odst. 3 insolvenčního zákona není rozhodné určení povahy lhůty k úhradě, nýbrž to, zda do uplynutí této lhůty nastala skutečnost, na jejímž základě lze uzavřít, že popírající věřitel jistotu skutečně složil (zaplatil)]. Podstatné naopak je, že podle ustanovení § 166 odst. 1 písm. a/ daňového řádu se za den platby považuje u platby, která byla prováděna poskytovatelem platebních služeb (zde bankou) den, kdy byla připsána na účet správce daně (rozuměj na účet insolvenčního soudu).

[25] Lze tedy shrnout, že lhůta ke složení jistoty na náklady řízení incidenčního sporu určená ustanovením § 202 odst. 3 insolvenčního zákona je při platbě jistoty prováděné na základě bezhotovostního příkazu k úhradě prostřednictvím banky (poskytovatele platebních služeb) zachována, jen je-li stanovená částka (jistota) nejpozději posledního dne lhůty připsána na účet příslušného insolvenčního soudu. Srov. k tomu dále shodně i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2019, sen. zn. 29 ICdo 141/2018 vydané jako rozhodnutí v incidenčním sporu vyvolaném insolvenčním řízením téhož dlužníka v typově shodné věci téhož dovolatele (s jiným žalovaným).

[26] Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako neopodstatněného. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti